

ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਸਿਵਲ

ਭੰਡਾਰੀ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ
ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਫਰਮ ਮਦਾਨ ਅਲ-ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ- ਜਵਾਬਦੇਹ।

1954 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰ: 376-ਡੀ

ਟੋਰਟ—ਮਾਲ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ—ਮੈਕਸਿਮ “ਰੈਸ ਇਪਸਾ ਲੋਕੀਟਰ”, ਜਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ—ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ—
ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਮਾਲ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ -----1958
—ਜ਼ਿਮੇਦਾਰੀ।

10 ਜਨਵਰੀ

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਲੇਖ ਦੁਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਾਪਰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਚਿਤ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਬੋਲਦਾ ਹੈ (Res ipsa loquitur) ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੇ. ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਸਾਦੇ ਝਗੜੇ ਤੋਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ, ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲਾ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਉਸਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਧਾਰਾ 25 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਐਲ. ਅਗਰਵਾਲ, ਜੱਜ, ਸਮਾਲ ਕਾਜ਼ ਕੋਰਟ, ਦਿੱਲੀ, ਮਿਤੀ 10 ਜੁਲਾਈ, 1954 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ, ਰੁਪਏ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। 826-3-6 ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਲਾਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ।

ਆਰਬੀ ਨਾਨਕ ਚੰਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ

ਏ.ਐਲ, ਸਹਿਗਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ.ਜੇ. ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ- ਭੰਡਾਰੀ, ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ?

ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 15 ਜੁਲਾਈ, 1952 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਲਗਭਗ। ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੈਸਜਰ ਮਦਨ ਲਾਲ-ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਜਸਵੰਤਪੁਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਪਾਵਰ-ਲੂਮ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਦੀਆਂ ਦਸ ਗੱਠਾਂ ਭੇਜੀਆਂ। ਮਾਲ ਖਰਾਬ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੇ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੁਕਸਾਨ ਕਾਰਨ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਫਰਮ *ਮਦਨ ਨੂੰ ਲਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਛੋਟੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਕੁਮਾਰ, ਨੁਕਸਾਨ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਅਣਗਹਿਲੀ- ਭੰਡਾਰੀ CJ ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਿੱਤਾ। 823-3-6. ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਦੋ ਨੁਕਤੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, (1) ਕੀ ਮਾਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ (2) ਕੀ ਮੁਦਈ ਨੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ , ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਾਲ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਬਿਆਨ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੇਸ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਬਲਕਿ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 74-ਸੀ (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਦੋ ਸਵਾਲ ਉੱਠੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਮੁਦਈਆਂ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਖਰਾਬ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੱਡੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ 13 ਅਗਸਤ 1952 ਨੂੰ ਨਾਗਪੁਰ ਵਿਖੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਇਹ ਗੰਢਾਂ ਸਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਤਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨੇ ਗਏ ਸਨ।

ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਡੱਬਿਆਂ-ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ, ਬਾਰਸ਼ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਨਾਗਪੁਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਫ਼ਰ ਵਿੱਚ ਲਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਵੈਗਨ ਦੇ ਫਲੈਪ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦਰਾੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ- ਫਿਨ ਮਦਾਨ, ਨੰਬਰ . ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੀ ਖੋਪ ਦਾ ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ.ਜੇ. ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਿੰਨਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਤੇਜ਼ ਹਵਾਵਾਂ ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਗੱਡੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗੰਢਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਾਂ

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜੋ ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਲੇਖ ਦੁਆਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਹੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਬੋਲਦਾ ਹੈ (*res ipsa loquitur*) ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਮੁਦਈ ਤੋਂ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ, ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲਾ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਉਸਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲ ਦੇ ਵਾਹਕ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਹਿਕ